

Soolise võrdõiguslikkuse indeks on ainulaadne mõõdik, mis annab soolise ebavõrdsuse keerukast valdkonnast kasutajasõbraliku ja lihtsa ülevaate. See põhineb Euroopa Liidu poliitikaraamistikul ning aitab jälgida soolise võrdõiguslikkuse olukorda Euroopa Liidus.

Soolise võrdõiguslikkuse indeksil on kuus põhivaldkonda (töö, raha, teadmised, aeg, võim ja tervis) ning kaks alamvaldkonda (kattuvad ebavõrdsuse vormid ja vägivald). Indeksi arvutamisel koondatakse soolised näitajad üheks kokkuvõtlikuks näitajaks. Indeksiga antakse liikmesriikidele punkte vahemikus 1 (täielik ebavõrdsus) kuni 100 (täielik võrdsus). Lisaks naiste ja meeste soolisele ebavõrdsusele arvestatakse ka riigi tausta ning liikmesriikide erinevaid saavutusi eri valdkondades. Üldine suur punktiarv tähendab, et sooline ebavõrdsus on väike (või puudub) ja kõigi olukord on hea (näiteks nii naiste kui ka meeste tööhõive on suur).

Soolise võrdõiguslikkuse indeks 2015 mõõdab, kui kaugel olid Euroopa Liit ja tema liikmesriigid soolise võrdõiguslikkuse saavutamisest (või kui lähedal sellele) 2005., 2010. ja 2012. aastal¹. Indeks esitab tulemused iga valdkonna ja alamvaldkonna kohta. Samuti on see esimene katse arvutada naistevastase vägivalla koondnäitajat.

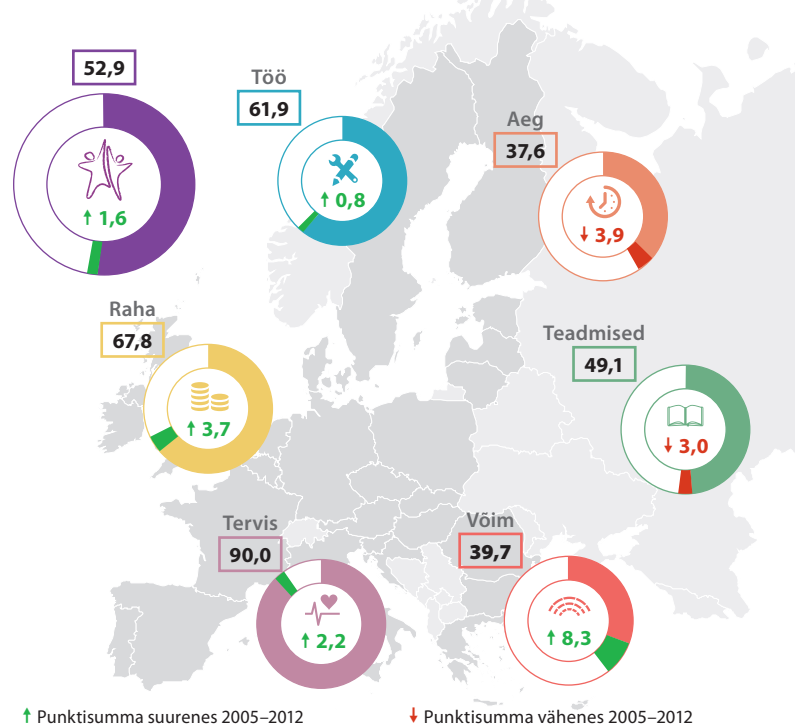
Soolise võrdõiguslikkuse muutumine alates 2005. aastast

Soolise võrdõiguslikkuse indeks on veidi paranenud: aastatel 2005–2012 suurenes indeks 1,6 punkti. 2012. aasta keskmise punktisummaga – **52,9 punkti 100st** – on Euroopa Liit poolel teel täieliku soolise võrdõiguslikkuse saavutamise poole.

Kaks suurimate probleemidega valdkonda on lastehoolduse, kodutööde ja vaba aja veetmise aja ebavõrdne jaotumine naiste ja meeste vahel (ebavõrdsus on 2005. aastast alates suurenenud) ning naiste esindatus võimu- ja otsustamispositsioonidel. Kuigi alates 2005. aastast on tippjuhtide seas üha rohkem naisi, ei piisa sellest meeste rõhuva ülesindatuse lõpetamiseks.

Kuigi haridustaseme olukord on parem, on senini tavaline eristamine hariduses ja elukestva õppe olukord on halvenenud. Teadmiste valdkonna üldine punktisumma vähenes aastatel 2005–2012. Soolise võrdõiguslikkuse töö ja raha valdkonnas võib täheldada paranemise märke, kuid tööhõive, sissetuleku ja töötasu olulised soolised erinevused püsivad. 2012. aastal oli pensionide sooline erinevus Euroopa Liidus keskmiselt 38% ja see kajastab soolise ebavõrdsuse kumulatiivset mõju elu jooksul². Soolise võrdõiguslikkuse punktisumma tervise valdkonnas on suur. Tulevikus võidakse lisada naiste ja meeste olulised erinevused tervisekäitumises, et esitada rohkem teavet tervisega seotud soolise ebavõrdsuse kohta.

SOOLISE VÕRDÕIGUSLIKKUSE INDEKS

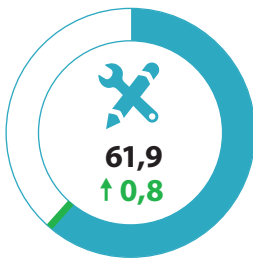

¹ Soolise võrdõiguslikkuse indeks põhineb Eurostati andmetel (Euroopa Liidu tööjõu-uuring, töötasu struktuuri uuring, Euroopa Liidu sissetulekute ja elamistingimuste statistika, rahvastikustatistika), samuti Unesco/OECD/Eurostati küsimustikel haridusstatistika kohta, Eurofoundi Euroopa töötingimuste statistikal, Euroopa Komisjoni andmebaasil WMID ning Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti naistevastase vägivalla uuringul.

² EIGE (2015), „Gender gap in pensions in the EU. Research note to the Latvian Presidency“. Avaldatud aadressil http://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/MH0415087ENN_Web.pdf.

Töö

Töö valdkond

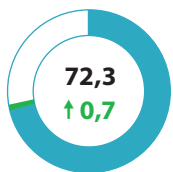

Töö ja selle alamvaldkondade punktisummad on alates 2005. aastast suurenenud ainult väga vähe. Sooline erinevus tööhõives, mõõdetuna täistööaja ekvivalendiga tööhõive määra järgi, on Euroopa Liidu tasandil veidi vähenenud, peamiselt selle tõttu, et meeste osalus tööturul on vähenenud.

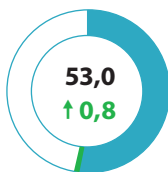
Naiste üldine tööhõivemäär (2012. aastal 62%) on ikka veel tugevasti allpool Euroopa 2020. aasta eesmärki, et tööhõives osaleb 75% 20–64-aastastest täiskasvanutest. Eesmärgi saavutamist raskendab, et osajaga töötajatest on rohkem naisi, kui arvestada tööhõive määra tööaja, mitte töötajate arvu järgi.

Alamvaldkonnad

Osalemine

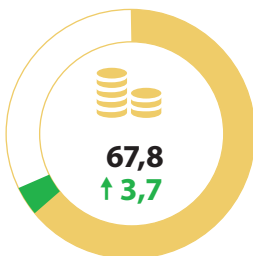
Eristamine ja
tööelu kvaliteet

Eristamise ja tööelu kvaliteedi alamvaldkondades võib täheldada mõningat edu, peamiselt tänu töötingimuste paranemisele. Töötajate võimalus võtta tööajal tund või paar vabaks on peaaegu kahekordistunud (2005: 18%, 2012: 33%) ja sooline erinevus on vähenenud. Samas on sooline eristamine tööturul Euroopa naiste ja meeste jaoks ikka veel reaalsus. 2012. aastal töötas Euroopa Liidus hariduses, tervishoius ja sotsiaalvallas naised keskmiselt peaaegu neli korda rohkem (30%) kui mehi (8%).

Raha

Raha valdkond

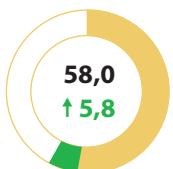

Raha valdkonna punktisumma on aastatel 2005–2012 suurenenud 3,7 punkti. Valdonna olukord on paranenud suuresti tänu sellele, et naiste ja meeste juurdepääs raharessurssidele on üldiselt parem (5,8 punkti), kuigi sooline erinevus on endiselt oluline ja on jäänud suuresti muutumatuks.

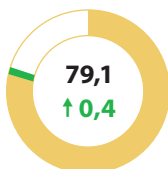
Ehkki punktisummad on veidi suuremad kui muudes valdkondades, on kõikjal Euroopa Liidus naiste juurdepääs raharessurssidele keerukam. Naiste töötasu ja sissetulek (sh pensionid) on väiksemad kui meestel. Töötasu ja sissetuleku sooliste erinevuste vähendamine toimub väga aeglaselt.

Alamvaldkonnad

Finantsressursid

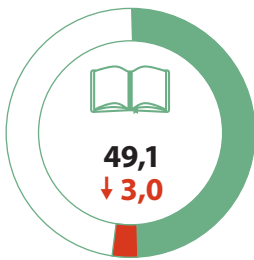
Majandusolukord

Valdkonna eesmärk on mõista naiste ja meeste võimusuhteid leibkonna finants- ja majandusressursside haldamisel. See on väga keeruline, sest sissetulekunäitajate aluseks on leibkonna andmed ning eeldatakse, et sissetulek jaotub kõigi liikmete vahel võrdset. Seega annaksid eraldi näitajad sootundlikumat teavet ja realistlikuma pildi sissetuleku jaotumisest pere-liikmete vahel.

Teadmised

Teadmiste valdkond

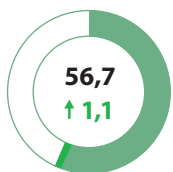

Teadmiste valdkonna üldise punktisumma vähenemine (3 punkti) tuleneb täiskasvanute (15–74 a) vähesemast osalusest elukestvas õppes – nii formaalses kui ka mitteformaalses hariduses ja koolituses.

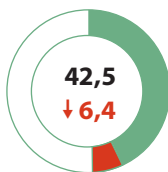
Naiste ja meeste haridustase paraneb pidevalt ning naised on ülikoolilõpetanute seas praegu rohkem kui mehi. Samas on naised endiselt koondunud õppevaldkondadesse, mida tavapäraselt peetakse „naiselikeks“. 2012. aastal olid EU-28 riikide naised ülesindatud selliste valdkondade üliõpilaste seas nagu haridus (77%), tervis ja hoolekanne (73%) ning humanitaarained ja kunst (65%). Kõigi haridustasandite sooline eristamine põhjustab elukutsete eristamist, mõjutades seega nii naiste kui ka meeste tulevasi karjäärivõimalusi.

Alamvaldkonnad

Haridustase ja eristamine

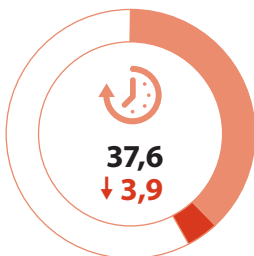
Elukestev õpe

Tehnika ja tööturu kiiret muutumist arvestades on elukestev õpe nii naiste kui ka meeste puhul ülioluline. Enamik liikmesriike ei ole samas kaugeltki saavutanud eesmärki, et 25–64-aastastest täiskasvanutest osaleks elukestvas õppes 15%, nagu on kavas hariduse ja koolituse valdkonna üleeuroopa-lise koostöö strateegilises raamistikus (HK 2020).

Aeg

Aja valdkond

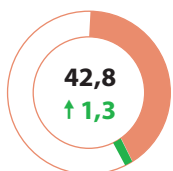

Aja valdkonna punktisumma on kõigist indeksi valdkondadest väikseim (37,6) ja sellest nähtub suurim probleem – ajajaotus naiste ja meeste vahel. 3,9-punktise vähenemise aastatel 2005–2010 põhjustas peamiselt see, et vähenes aeg, mida naised kui ka mehed said kasutada ühiskondliku tegevuse jaoks.

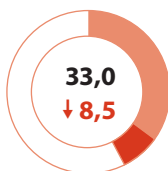
Euroopa Liidus keskmiselt tegeleb iga päev vähemalt 1 tunni toiduvalmistamise ja kodutöödega 77% naistest, kuid meestest ainult 24%. Samuti on naistel ikka veel palju suurem vastutus pere eest hoolitsemisel. Aja ebavõrdne jaotumine kodutöös laieneb ka muule ühiskondlikule tegevusele. Enamikus liikmesriikides tegelevad mehed spordiga ning kultuuri- või vaba aja tegevusega tõenäolisemalt kui naised.

Alamvaldkonnad

Hooldamine

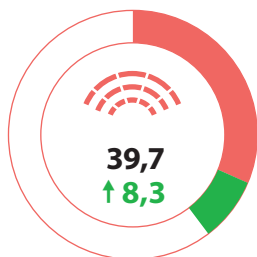
Ühiskondlik tegevus

Hooldamiskohustustele kuluv isiklik aeg avaldab suurt mõju naiste töövõimalustele ja majanduslikule sõltumatusele. Need järeldused kinnitavad, kui olulised on naistele ja meestele paremad töö- ja eraelu tasakaalu meetmed, näiteks vastuvõetava hinnaga piisava laste- ja muu hoolduse pakkumine ning paindlik tööaeg.

Võim

Võimu valdkond

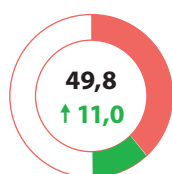
Võimu valdkonna punktisumma on tagantpoolt teine, kuigi on alates 2005. aastast suurenenud kõige rohkem – 8,3 punkti.

Tulemustest nähtub, et tunduvalt on paranenud naiste esindatus börsi-ettevõtete nõukogudes. Samas puuduvad finantssektori otsustajate seast naised peaaegu täiesti. 2014. aastal oli 28 keskpanga juhatajast ainult üks naine (Küprose keskpangas) ja Euroopa Liidu rahandusministritest oli naisi ainult kaks (Rootsis ja Rumeenias).

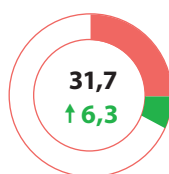
Mõnel viimasel aastal on naiste juurdepääsu ettevõtlussektori juhtivatele ametikohtadele tunduvalt soodustanud liikmesriikide võetud meetmed ja Euroopa Liidu tasandi erialgatused, näiteks kavandatud direktiiv soolise tasakaalu parandamise kohta äriühingute tegevjuhtkonda mittekuuluvate juhtorgani liikmete seas. Ettevõtluskultuuri muutmiseks on siiski vaja laiemat avalikku arutelu ja teadlikkuse suurendamist. Pikad tööpäevad ja füüsiline kohalolek töökohal koos tavapärase mehelike juhtimisviisidega ning töölevõtmis- ja edutamistavade läbipaistmatus annavad eelise meestele ja suurendavad soolist ebavõrdsust.

Alamvaldkonnad

Poliitika

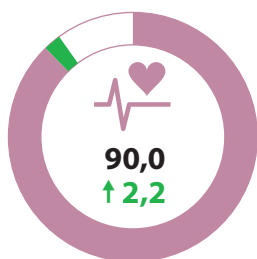

Majandus

Tervis

Tervise valdkond

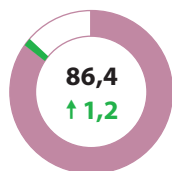

Tervise valdkond on oluline soolise võrdõiguslikkuse valdkond. Tervis on otseselt seotud peale isikliku, sotsiaalse ja majandusliku heaolu ka inimväärikuse ja kehalise terviklikkusega. Tervise valdkonna punktisumma on alates 2005. aastast veidi suurenenud (2,2 punkti), seda tänu paremale terviseolukorrale ja eelkõige sellele, et juurdepääs tervishoiule on parem. Nii on üha rohkem inimesi saanud vajalikku meditsiiniabi või hambaravi.

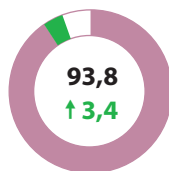
Sobivate näitajate puudumise tõttu ei hõlma praegune mõõtmisraamistik naiste ja meeste tervisekäitumise erinevusi. Naiste ja meeste käitumine ning eluviis oleneb väljakujunenud mehelikest ja naislikest erijoontest, mispärast on väga oluline märgata tervisega seotud ebavõrdsuse taustal soolisi käitumiserinevusi.

Alamvaldkonnad

Olukord

Juurdepääs

2014. aastal korraldatud Euroopa terviseküsitlusuuringust (EHIS) saadakse olulisi andmeid tervisetegurite kohta, mida kasutatakse soolise võrdõiguslikkuse indeksi järgmises väljaandes.

Soolise võrdõiguslikkuse indeks 2015: alamvaldkonnad

Vägivald

Vägivalla valdkonnas ilmneseid 2013. aastal kõige suuremad lüngad, sest Euroopa Liidu tasandil puudusid võrreldavad ja ühtlustatud andmed. Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti naistevastase vägivalla uuringu ja Eurobaromeetri andmete põhjal pakutakse soolise võrdõiguslikkuse 2015. aasta indeksis välja naistevastase vägivalla võimalik koondnäitaja. Samuti analüüsitakse selles suhtumist naistevastasesse vägivalda ja selle teadvustamist ning ka usaldust politsei ja kohtuasutuste vastu konkreetse ühiskonnas. Analüüsist nähtub, et riikides, kus sooline võrdõiguslikkus on indeksiga mõõdetuna suurem, peetakse naistevastast vägivalda vastu võetamatumaks ning naised teatavad vägivallast tõenäolisemalt. Kui vägivallast teatatakse vähem, ei tähenda see tingimata, et vägivalda esineb vähem, vaid et suhtumine naistevastasesse vägivalda, selle teadvustamine ning usaldus politsei ja kohtuasutuste vastu takistavad selle teatamist.

Euroopa Liidu ja tema liikmesriikide kohustust kaotada naistevastane vägivald tuleb toetada tõenditega – süstemaatiliste, võrreldavate ja ühtlustatud andmetega. EIGE jätkab ulatusliku naistevastase vägivalla mõõtmise raamistiku väljatöötamist, ühendades uuringutest ja haldusallikaist pärit andmeid.

Kattuvad ebavõrdsuse vormid

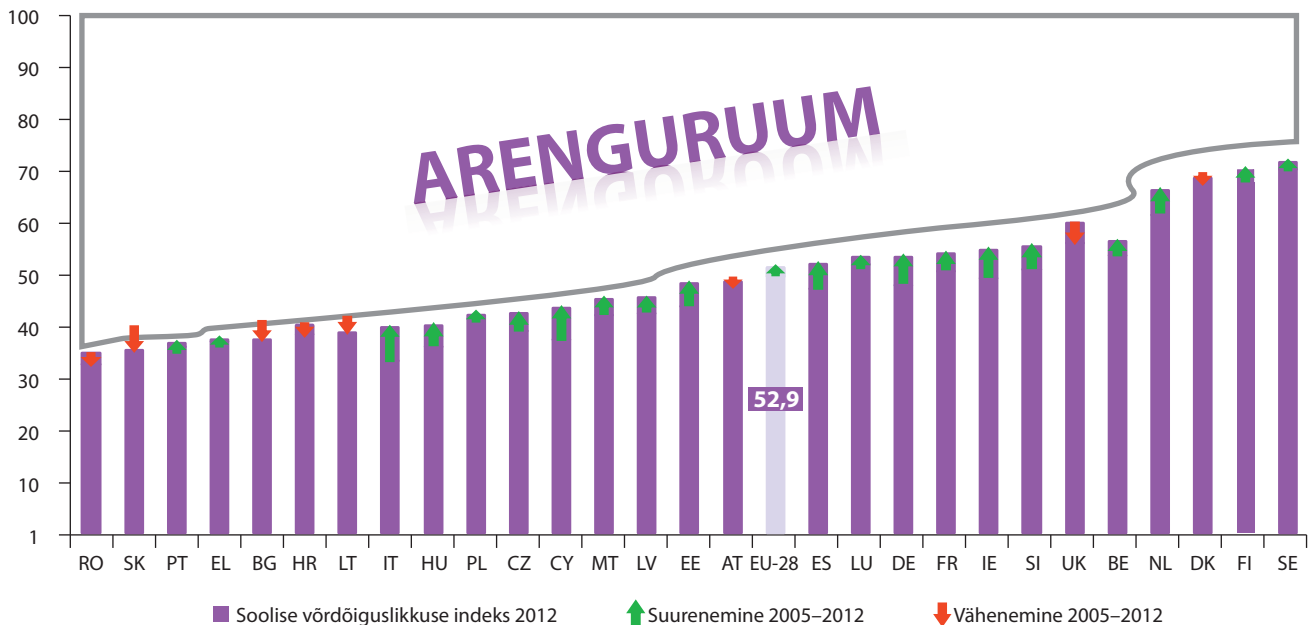

Kattuvate ebavõrdsuse vormide valdkonnas vaadeldakse, kuidas on sugu seotud muude aspektidega, mis mõjutavad naiste ja meeste elukogemusi. Näiteks on soolised erinevused tööhõives välismaise päritoluga töötajatel suuremad kui sama riigi kodanikel, millest nähtub, et lisaks on vaja analüüsida rände soospekte. See on eriti asjakohane seoses Euroopa Liidu praeguste pagulassuundumustega. Samuti on eakad töötajad kõigis liikmesriikides haavatavad, nende juurdepääs tööhõivele on halvem ning kokkupuude soolise ebavõrdsusega suurem. Ülioluline on mõista tegureid, mis on seotud soolise ja ealise diskrimineerimise seostega, eelkõige käsitledes eakate naiste vaesust. Üksikvanemaga, enamasti üksikemaga leibkondades esineb vaesust rohkem kui elanikkonnas tervikuna, mis tähendab, et soolisele mõõtmele tuleb lisada võitlus vaesuse ja sotsiaalse tõrjutusega.

On möödapääsmatu arutada ja analüüsida ebavõrdsuse vormide kattuvust, mõistes ühtlasi, et naised ja mehed ei ole ühetaolised rühmad. Soolise võrdõiguslikkuse indeksi järgmisel ajakohastamisel keskendutakse sellele põhjalikumalt.

Soolise võrdõiguslikkuse indeks 2015

Esimest korda Euroopa Liidus hõlmab indeks aegrida, et jälgida soolist võrdõiguslikkust teatud ajavahemiku jooksul. Tulemustest nähtub, et Euroopa Liit on **poolel teel soolise võrdõiguslikkuse poole**, kusjuures aastatel 2005–2012 on olukord paranenud väga vähe.

Soolise võrdõiguslikkuse indeksi ainulaadsus ja kasulikkus

Soolise võrdõiguslikkuse indeks:

- võimaldab jälgida soolise võrdõiguslikkuse olukorda kogu Euroopa Liidus läbi aja;
- aitab poliitikakujundajatel hinnata, kui kaugel on vaadeldav liikmesriik soolise võrdõiguslikkuse saavutamisest;
- näitab, kuidas erinevad Euroopa Liidu ja liikmesriikide sooküsimuste poliitika tulemused naiste ja meeste jaoks;
- võimaldab mõtestatud soopõhist analüüsi ning eri poliitikavaldkondade võrdlemist;
- toetab soolise võrdõiguslikkuse põhimõtete ja õigusaktide väljatöötamist ja rakendamist;
- teadvustab poliitikakujundajatele ja üldsusele soolise võrdõiguslikkuse põhimõtete rakendamise olukorda ja probleeme;
- osutab andmelünkadele ning kutsus üles koguma ühtlustatud, võrreldavaid ja usaldusväärseid andmeid, mis on sooliselt rühmitatud ning olemas kõigi liikmesriikide kohta.

Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut

Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (EIGE) on Euroopa Liidu teadmiskeskus, mis pakub soolise võrdõiguslikkuse alaseid teadmisi ning võrreldavaid ja usaldusväärseid andmeid. Sellega toetab EIGE poliitikakujundajaid ja kõiki olulisi institutsioonioone, et saavutada meeste ja naiste vaheline võrdsus kogu Euroopas.

Lisateave:

<http://eige.europa.eu>

<http://www.twitter.com/eurogender>

<http://www.facebook.com/eige.europa.eu>

<http://www.youtube.com/eurogender>

<http://eurogender.eige.europa.eu>

Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut
Gedimino pr. 16 LT-01103
Vilnius
LEEDU
Tel +370 52157444
E-post eige.sec@eige.europa.eu

Trükiis	978-92-9218-920-4	10.2839/759575	MH-01-16-023-ET-C
PDF	978-92-9218-928-0	10.2839/689035	MH-01-16-023-ET-N